

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΕΡΑΜΙΔΑΣ

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ ΣΤΟΝ 21^ο ΑΙΩΝΑ

Δοκιμές ιεραποστολικής αυτογνωσίας

Ιω. 14,21.

*Σε όσους ανά την υφήλιο κοπιάζουν
για ν' ανθίσουν οι εναγγελικοί καρποί που μας πίστωσε ο Κύριος*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΕΚΔΟΤΗ	11
1. Θεολογία και Ιεραποστολή. Διαχρονικά χαρακτηριστικά-επίκαιρες προκλήσεις	13
2. Σύγχρονα διδάγματα από το ευαγγελιστικό έργο των Αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου	21
3. Ιεραποστολή: εσωστρεφής ομολογία ή κάλεσμα εξόδου στον κόσμο;	29
4. Η παγκοσμιότητα της θεανθρώπινης καταλλαγής και η διαθρησκευτική συνάντηση	35
5. Η Ορθοδοξία στη μεταχριστιανική Ευρώπη	53
6. Εκκοσμίκευση και επανα-ιεροποίηση του δημόσιου χώρου στην Ευρώπη. Η συμβολή των χριστιανών	75
7. Ιεραποστολή και Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Προσυνοδικές συζητήσεις	89
8. Πτυχές της έννοιας «ιεραποστολή» στην Αγία και Μεγάλη Σύνοδο της Ορθοδόξου Εκκλησίας	99
9. Η ορθόδοξη θεώρηση του επανευαγγελισμού στη θεολογία της Συνόδου της Κρήτης	113

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΕΚΔΟΤΗ

Τα δοκίμια του παρόντος τόμου αποτελούν δημοσιευμένες μελέτες που προέκυψαν είτε ως προσωπική ανταπόκριση σε ζητήματα επικαιρότητας είτε ως προέκταση προηγούμενων ερευνητικών ενδιαφερόντων του συγγραφέα. Στην παρούσα έκδοση έχουν υποστεί την αναγκαία διορθωτική παρέμβαση, υφολογικού καλλωπισμού και βιβλιογραφικής επικαιροποίησης, και εκτίθενται ως ένα ενιαίο corpus. Γι' αυτό καταθέτουν μια συγκεκριμένη προσέγγιση της σχέσης Ορθοδοξίας-Ευαγγελίου στην προοπτική του 21^{ου} αιώνα. Η διήκουσα έννοια του έργου είναι πως η άνωθεν δοθείσα χαρισματική φύση της Εκκλησίας είναι αχώριστα συνδεδεμένη με την ιερ-αποστολή, με το διαρκές άπλωμα του Ευαγγελίου του Χριστού στον κόσμο, με τη συνεχή οικείωση της αποστολικής πίστης σε κάθε συνάφεια, σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο, από τους «εγγύς» και τους «μακράν», από τον ήδη εκχριστιανισμένο κόσμο και απ' όσους δεν έχουν γνωρίσει ακόμα την αλήθεια του Ευαγγελίου του Χριστού. Ιστορία και μετα-ιστορία συναντιώνται χάρη στην προφητική λειτουργία της ιεραποστολής που, κατά το δόγμα της Χαλκηδόνας, υλοποιεί χειροπιαστά την ασυγχύτως και αχωρίστως συνάντηση Θεού και ανθρώπου.

Η συναρπαστικότητα του Ευαγγελίου δεν είναι η «άπαξ» λογοτεχνική ανάγνωση του – πράγμα που θα οδηγούσε σε μια στείρα ιεραποστολή κηρυγματικού χαρακτήρα – αλλά κυρίως η συνεχής ψηλάφισή του, η ανακάλυψη του ανεξάντλητου βάθους του, η μοναδικότητά του να απευθύνεται, με διάφορους τρόπους, σε κάθε άνθρωπο κάθε εποχής, να τον υψώνει στο φως της θείας λαμπρότητας, της οποίας αινιγματικά μόνο κάποια ψήγματα αντιλαμβανόμαστε. Από την άλλη, η Ορθοδοξία με την πλουσιότατη λατρευτική, ασκητική, πατερική της παράδοση, τη βαθιά θεολογία και το μυστικό της κύρος, αναδεικνύεται σε παράγοντα που πολλά έχει να πει στον κόσμο της τρίτης χιλιετίας, έναν κόσμο που με φρενήρη ρυθμό αναζητά την πραγμάτωση του ανθρώπου-ειδώλου, λησμονώντας πως ο άνθρωπος, για να βρει τον εαυτό του, θα πρέπει πρώτα απ' όλα να βγει από το είδωλό του, ώστε ν' αναβαπτιστεί υπαρξιακά. Ορθοδοξία και Ευαγγέλιο, λοιπόν, είναι αυτό ακριβώς: το πάντρεμα της παγκόσμιας ποιότητας του χριστιανισμού με το ανθρωπολογικό βάθος της Ανατολής. Είναι, όμως, και το ερώτημα για την εκτός των χριστιανικών ορίων θρησκευτική πραγματικότητα, η οποία στην εποχή της παγκοσμιοποίησης εντάσσεται ενδότατα στην καθ' ημάς ζωή δημιουργώντας εύλογα το ερώτημα της αποδοχής ή απόρριψης άλλων πολιτισμικών παραδόσεων.

Τα κείμενα που εντάσσονται στον παρόντα τόμο μπορούν να διακριθούν, θεματικά, σε τρεις υποενοότητες. Οι τρεις πρώτες μελέτες (1-3) εκθέτουν περιγραφικά τους θεολογικούς άξονες της ιεραποστολικής δράσης, υπενθυμίζοντας τα γενικά

θεωρητικά περιγράμματα της Ορθόδοξης μαρτυρίας μέσα από μια σύγχρονη, κατά το δυνατόν, ματιά.

Ακολουθούν δύο μελέτες (4-6), που αποτελούν πιο άμεσες πραγματώσεις του έργου του ευαγγελισμού: στη μετανεωτερική και μεταχριστιανική Δύση, αλλά και στις νέες προκλήσεις της διαθρησκειακής συνάντησης στην Ευρώπη, συνέπεια του μεταναστευτικού φαινομένου αλλά και ευρύτερα. Πρόκειται για ζητήματα αιχμής που, κατά τον συγγραφέα, χρήζουν μιας ψύχραιμης και κατά το δυνατόν τεκμηριωμένης και με ανοιχτή ματιά θεολογικής ανάλυσης, μακριά από σπασμωδικούς αφορισμούς και αντιδραστικές λογικές. Ο Τριαδικός Θεός έχει εμπιστευθεί στον άνθρωπο το έργο της συνοδείας –κι όχι καταδίκης– του κόσμου, και της νίκης του κοσμικού εκείνου φρονήματος που πεισματικά αρνείται ν' ανοιχθεί στην αιώνια σχέση αγάπης και ζωής που φανερώθηκε εν Χριστώ και διαρκώς ενεργείται μέσα από το Πνεύμα.

Οι τρεις τελευταίες μελέτες (7-9) αποτελούν κείμενα σχετικά με την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο της Ορθόδοξου Εκκλησίας, του κορυφαίου γεγονότος της σύγχρονης Ορθοδοξίας. Σκοπός τους, βέβαια, δεν είναι η παρουσίαση του συνολικού έργου της σύναξης (κάτι που εκτείνεται πέραν των επιδιώξεων της μελέτης), αλλά των παρεμβάσεων που αυτή επιχείρησε προς μια δυναμική κατανόηση της ιεραποστολής σε συνάρτηση με τις υπαρξιακές αγωνίες, τα μεγάλα παγκόσμια προβλήματα, τις οδύνες της ανθρωπότητας.

Το Κέντρο Οικουμενικών, Ιεραποστολικών και Περιβαλλοντικών Μελετών «Μητροπολίτης Παντελεήμων Παπαγεωργίου», με μεγάλη χαρά και ικανοποίηση αποφάσισε να εντάξει στη σειρά των εκδόσεων CEMES το έργο αυτό του διαπρέποντος στο εξωτερικό καθηγητού Δημητρίου Κεραμιδά, ενός αξιολογώτατου Ορθόδοξου ερευνητή της νεώτερης γενιάς στον χώρο της ιεραποστολικής, αλλά και της γενικότερης χριστιανικής μαρτυρίας. Ελπίζουμε το έργο του να αποτελέσει αφετηρία ενός ευρύτερου προβληματισμού, που θα αφορά την ιεραποστολικά ενεργή Ορθόδοξη κοινότητα, ακαδημαϊκή κι όχι μόνο, προς προκοπή του ενός σώματος του Χριστού.

Ο Πρόεδρος του CEMES
Πέτρος Βασιλειάδης
Ομότιμος Καθηγητής του ΑΠΘ

Το έργο αυτό καταθέτει μια συγκεκριμένη προσέγγιση της σχέσης Ορθοδοξίας-Ευαγγελίου στην προοπτική του 21^{ου} αιώνα. Η διήκουσα έννοιά του είναι πως η άνωθεν δοθείσα χαρισματική φύση της Εκκλησίας είναι αχώριστα συνδεδεμένη με την ιεραποστολή, με το διαρκές άπλωμα του Ευαγγελίου του Χριστού στον κόσμο, με τη συνεχή οικείωση της αποστολικής πίστης σε κάθε συνάφεια, σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο, από τους «εγγύς» και τους «μακράν», από τον ήδη εκχριστιανισμένο κόσμο και απ' όσους δεν έχουν γνωρίσει ακόμα την αλήθεια του Ευαγγελίου του Χριστού. Ιστορία και μετα-ιστορία συναντιώνται χάρη στην προφητική λειτουργία της ιεραποστολής που, κατά το δόγμα της Χαλκηδόνας, υλοποιεί χειροπιαστά την ασυγχύτως και αχωρίστως συνάντηση Θεού και ανθρώπου.

Η συναρπαστικότητα του Ευαγγελίου δεν είναι η «άπαξ» λογοτεχνική ανάγνωσή του –πράγμα που θα οδηγούσε σε μια στείρα ιεραποστολή κηρυγματικού χαρακτήρα– αλλά κυρίως η συνεχής ψηλάφισή του, η ανακάλυψη του ανεξάντλητου βάθους του, η μοναδικότητά του να απευθύνεται, με διάφορους τρόπους, σε κάθε άνθρωπο κάθε εποχής, να τον υψώνει στο φως της θείας λαμπρότητας, της οποίας αινιγματικά μόνο κάποια ψήγματα αντιλαμβανόμαστε.

Η Ορθοδοξία με την πλουσιότατη λατρευτική, ασκητική, πατερική της παράδοση, τη βαθιά θεολογία και το μυστικό της κύρος, αναδεικνύεται σε παράγοντα που πολλά έχει να πει στον κόσμο της τρίτης χιλιετίας. Ορθοδοξία και Ευαγγέλιο, είναι αυτό το πάντρεμα της παγκόσμιας ποιότητας του χριστιανισμού με το ανθρωπολογικό βάθος της Ανατολής. Είναι, όμως, και το ερώτημα για την εκτός των χριστιανικών ορίων θρησκευτική πραγματικότητα, η οποία στην εποχή της παγκοσμιοποίησης εντάσσεται ενδότατα στην καθ' ημάς ζωή δημιουργώντας εύλογα το ερώτημα της αποδοχής ή απόρριψης άλλων πολιτισμικών παραδόσεων.